

Μάθημα: Κοινωνία και Διαφθορά

Εξάμηνο: Δ

Χαρ.: Υπ./Ε.

Κωδ.: 300187

Διδάσκων: Πρόντζας Δημήτριος

Περιγραφή

Στόχος του μαθήματος αποτελεί η εισαγωγή των φοιτητών στο επιστημονικό αντικείμενο της διαφθοράς. Στο πλαίσιο αυτό, οι φοιτητές καλούνται να διαχειρισθούν αφετηριακά ζητήματα και ερωτήματα όπως: τι σημαίνει διαφθορά; Πώς ηχεί το άκουσμά της στους ανθρώπινους πολιτισμούς; Πρόκειται για μια αμφιλεγόμενα προσδιορίσιμη έννοια, για ένα πολύπλοκο φαινόμενο ή για μια επιστήμη; Τι ερμηνεύει, διαχειρίζεται και επιδιώκει στον χώρο και στον χρόνο, ο *homo corruptus*; Κοινωνίες χωρίς διαφθορά, σημαίνουν κοινωνίες χωρίς ανθρώπους; Ποιά υποκειμενικά και ηθικά νοήματα των ανθρώπων, μετουσιώνονται σε εκφάνσεις κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής αναγκαιότητας διαμορφώνοντας τον *ιδεότυπο της διαφθοράς* στις κοινωνίες τους;

Άξονες Διδασκαλίας

- ❖ 1^{ος} άξονας: Οι φοιτητές εισάγονται στο πεδίο του στοχασμού και προβληματισμού της πολυπλοκότητας του συνόλου των ανθρωπίνων ενεργειών ανά τον κόσμο, για τις οποίες αναζητείται η σχέση τους με τον *όρο διαφθορά*.
- ❖ 2^{ος} άξονας: Οι φοιτητές εισέρχονται στην διατύπωση και στην ανάλυση της *θεωρίας περί διαφθοράς*. Αφετηρία αποτελεί η ανάλυση των *συντεταγμένων* που απαιτούνται για την χαρτογράφηση αυτής της θεωρίας, καθώς και ο *αξιακός βηματισμός μελέτης του φαινομένου*.
- ❖ 3^{ος} άξονας: Οι φοιτητές καλούνται να προσεγγίσουν, να κατανοήσουν και να υπερβούν το σύνολο των *παγιδεύσεων-εγκλωβισμών* των παλαιότερων και σύγχρονων προσεγγίσεων του φαινομένου της διαφθοράς από μελετητές ανά τον κόσμο. Ένα σύνολο που αποκαλύπτει, τις αδυναμίες προσεγγίσεως *ιστορικών, κοινωνικών, πολιτισμικών προϋποθέσεων κουλτούρας και εθίμου*, που οδηγούν ως *αίτια επί του αποτελέσματος της διαμορφώσεως της διαφθοράς* ως συνολικού φαινομένου, εντός τοπικού και χρονικού πλαισίου στην κάθε χώρα ανά τον κόσμο. Παγιδεύσεις και εγκλωβισμοί που ενδεικτικά αφορούν σε:
 - Επιστημονικά ατοπήματα προσεγγίσεων του φαινομένου της διαφθοράς ως «παραβατικού ή/και εγκληματικού» φαινομένου.
 - Εσφαλμένη χρήση όρων όπως «έγκλημα-εγκληματικό» για την εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου και όχι συγκεκριμένων όψεων της πραγματολογικής του διάστασης.
 - Η λανθασμένη επιστημονικά χρήση εννοιών όπως «βασικά εγκλήματα» ή «παραβατικές συμπεριφορές», ως πεδίο ανάδειξης των αδυναμιών προσεγγίσεως από μελετητές, των τριών διαστάσεων (εννοιολογική, πραγματολογική, υπολογιστική) του φαινομένου της διαφθοράς.

- ❖ 4^{ος} άξονας: από την υπέρβαση των παγιδεύσεων περί προσεγγίσεως του φαινομένου, οι φοιτητές εισέρχονται στην κατανόηση και διαχείριση εννοιών για χώρες ανά τον κόσμο όπως:
 - ο ιδεότυπος της διαφθοράς,
 - ο *homo corruptus*.
- ❖ 5^{ος} άξονας: Οι φοιτητές εισέρχονται στους άξονες/πεδία στα οποία διαρθρώνεται το φαινόμενο της διαφθοράς, ήτοι:
- ❖ το *εννοιολογικό*: Η προσέγγιση από τους φοιτητές του πρώτου αυτού πεδίου, έχει ως αφετηρία τις απόπειρες εφαρμογής “μοντέλων” διαφόρων επιστημών επί της διαφθοράς, τα οποία φωτίζοντας κοινές όψεις του φαινομένου στις κοινωνίες και σταματούν μπροστά στις μη κοινές· σε αυτές που παράγουν τον ξεχωριστό *ιδεότυπο διαφθοράς* για κάθε κοινωνία ανά τον κόσμο, που οδηγούν από τον *homo economicus* και τον *homo politicus*, στον *homo corruptus*. Στο πλαίσιο αυτό, οι φοιτητές διαχειρίζονται τις διάφορες απόπειρες εννοιολογικής απόδοσης του φαινομένου της διαφθοράς προκειμένου να καταλήξουν στον ορισμό αυτού.
- ❖ το *πραγματολογικό*: στην πραγματολογική διάσταση, στις *αποτυπώσεις/μορφές* δηλαδή του φαινομένου της διαφθοράς στην ανθρώπινη πρακτική, αφετηριακό ζήτημα αποτελεί για τους φοιτητές, η πρόκληση αποδοχής και διαχείρισης του δικαίου -όπως τουλάχιστον το αντιλαμβάνεται ο δυτικός κόσμος-, ως πεδίο ερμηνείας και αποτύπωσης *μορφών* της διαφθοράς, συγκεκριμένων ανθρώπινων ενεργειών ή και πρακτικών ανά τον κόσμο [που μπορεί ενδεικτικά να υπαγορεύονται, υπό το βάρος μιας υπερσυντηρητικής παράδοσης ή μιας τιμωρητικής νοοτροπίας, από θρησκευτικές επιταγές ή ερμηνείες αυτών (π.χ. Ισλάμ, Shari'a), ή να βοηθούν στην αντιμετώπιση ζητημάτων «ανθρώπινης ύπαρξης» όπως, εύρεση πόσιμου νερού, σιτοδείας, αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων ή άλλων]. Ακολουθεί, η *τυπολογία* του φαινομένου της διαφθοράς, διαμορφωμένη σε δύο μεγάλα πεδία των *μορφών* του: το *παραδοσιακό* και το *κατασκευαστικό*. Η κατανόηση και εφαρμογή αυτής της τυπολογίας, θέτει στους φοιτητές την πρόκληση του *τρόπου καθορισμού των μορφών και των κριτηρίων* με τα οποία αποκτούν αυτές *αξιόπιστο περιεχόμενο* για την κάθε χώρα του πλανήτη.
- ❖ το *υπολογιστικό*: οι φοιτητές εισέρχονται στην *υπολογιστική διάσταση* του φαινομένου της διαφθοράς, μέσω της «γλώσσας» των αντίστοιχων *δεικτών* του. Αφετηριακό ζήτημα αφορά στην στρέβλωση που δημιουργείται, όταν η ανάλυση των *σχετικών δεικτών κατάταξης* δεν χρησιμοποιείται ως ένα εργαλείο με συγκεκριμένη χρησιμότητα και ωφελιμότητα κάθε φορά, αλλά ως εργαλείο είτε δικαιολόγησης, είτε συσκότισης πολιτικών και πρακτικών που οδηγούν σε αντίθετα αποτελέσματα, απομακρύνοντας έτσι την επιστημονική ανάλυση του φαινομένου από τα χαρακτηριστικά του. Στο πλαίσιο αυτό, οι φοιτητές, διαχειριζόμενοι ερωτήματα όπως *τι μετράμε και υπολογίζουμε, τι και πως συγκρίνουμε*, για να καταλήξουν στο *γιατί συγκρίνουμε*, οδηγούνται στους *δείκτες*, στους οποίους αρθρώνεται το *υπολογιστικό πεδίο* της διαφθοράς. Με την σχετική ανάλυση και προβληματική, καλούνται να αντιληφθούν τον «ιδεοτυπικό» υπολογιστικό συμβολισμό του φαινομένου για τις χώρες ανά τον κόσμο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία και ηλεκτρονικές διευθύνσεις για τους φοιτητές:

ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ. (2018), «Κατανοώντας τη Διαφθορά», στο *Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Αντώνη Μαγγανά*.

ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ. (2017), *Η διαφθορά. Από τη θεωρία στη Γεωγραφία. Ο Homo Corruptus στον Παγκόσμιο Χάρτη Διαφθοράς*, Αθήνα, Παπαζήσης.

ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ. (2016), «Ο περί δικαίου διαφθοράς λόγος στην Ελλάδα», στο Δ. ΖΙΟΥΒΑΣ (επιμ.), *Δίκαιο και Πολιτική κατά της Διαφθοράς*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

PRONTZAS, D. (2015), «The Corruption Footprint Index (CFI), A new Index about measuring corruption», *International Journal of Humanities and Social Sciences*, V.5, N.12, December.

ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ. (2014), *Λόγος και Πρακτικές Αντι-διαφθοράς, Κείμενα και Ποσοτικές Αναλύσεις στις Ευρωπαϊκές Κοινωνίες*, Αθήνα, Παπαζήσης.

ΠΡΟΝΤΖΑΣ, Δ. (2013), *Διαφθορά και Κοινωνία*, Αθήνα, Παπαζήσης.

MONTESSQUIEU (2006), *Το πνεύμα των νόμων*, Αθήνα, Γνώση.

ΤΟΚΒΙΑ, Α. (2010), *Η Δημοκρατία στην Αμερική*, Αθήνα, Στοχαστής.

TAYLOR, C. (1997), *Πολυπολιτισμικότητα*, Αθήνα, Πόλις.

SEN, A. (1999), *Για την ηθική και την οικονομία*, Αθήνα, Καστανιώτης.

STIGLITZ, J. E. (1993), *Η οικονομική του Δημόσιου τομέα*, Αθήνα, Κριτική.

<http://www.integrityeducation.org/images/bullett.gif>

<http://www.faculty.idc.ac.il/licht/CR.pdf>

<http://pure.au.dk/portal/files/32303928/0003139.pdf>

<https://www.unodc.org/pdf/crime/gpacpublications/cicp3.pdf>

http://un2sg4.unige.ch/athena/rousseau/jjr_sca.html#AVERTISSEMENT

http://www.uqac.quebec.ca/zone30/Classiquesdes_sciences_sociales/index.html

http://classiques.uqac.ca/classiques/Durkheim_emile/Montesquieu_Rousseau/Montesquieu/Montesquieu.html

<http://www.financialsecrecyindex.com/>

<https://www.gsam.com/content/gsam/global/en/homepage.html>

<http://www.businessinsider.com/>

http://www.opec.org/opec_web/en/

<http://www.unep.org/disastersandconflicts/CountryOperations/Nigeria/tabid/54124/Default.aspx>

<http://www.bbc.co.uk/>

http://wwwuser.gwdg.de/~uwwv/downloads/2002_CPI_FD.pdf

<http://www.martin.paldam.dk/Papers/Corruption/Corruption-Religion/Correl-text.PDF>

<http://web.worldbank.org/WBI/EXTWBIGOVANTCOR/0>

<http://globalgovernance.newamerica.net/dashboard>

<http://www.oecd.org/dataoecd/27/13/31857685.pdf>

<http://www.freedomhouse.org/>

<http://www.faculty.idc.ac.il/licht/CR.pdf>

<http://pure.au.dk/portal/files/32303928/0003139.pdf>

<http://www.wiwi.uni-jena.de/studium/vorlesungsverzeichnis/vorlesungen-ss2006.pdf>

<http://www.transparency.org>

